EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 24.5.2023
COM(2023) 619 final

Rekommendation till

RÅDETS REKOMMENDATION

om Nederländernas nationella reformprogram 2023 med avgivande av rådets yttrande om Nederländernas stabilitetsprogram 2023

{SWD(2023) 619 final}

Rekommendation till

RÅDETS REKOMMENDATION

om Nederländernas nationella reformprogram 2023 med avgivande av rådets yttrande om Nederländernas stabilitetsprogram 2023

EUROPEISKA UNIONENS RÅD UTFÄRDAR DENNA REKOMMENDATION

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 121.2 och 148.4,

med beaktande av rådets förordning (EG) nr 1466/97 av den 7 juli 1997 om förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken[1], särskilt artikel 5.2,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1176/2011 av den 16 november 2011 om förebyggande och korrigering av makroekonomiska obalanser[2], särskilt artikel 6.1,

med beaktande av Europeiska kommissionens rekommendation,

med beaktande av Europaparlamentets resolutioner,

med beaktande av Europeiska rådets slutsatser,

med beaktande av sysselsättningskommitténs yttrande,

med beaktande av ekonomiska och finansiella kommitténs yttrande,

med beaktande av yttrandet från kommittén för socialt skydd,

med beaktande av yttrandet från kommittén för ekonomisk politik, och

av följande skäl:

(1) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241[3], genom vilken faciliteten för återhämtning och resiliens inrättades, trädde i kraft den 19 februari 2021. Faciliteten för återhämtning och resiliens ger ekonomiskt stöd till medlemsstaterna för genomförandet av reformer och investeringar och utgör en finanspolitisk impuls som finansieras av EU. I enlighet med europeiska planeringsterminens prioriteringar bidrar den till den ekonomiska och sociala återhämtningen och till genomförandet av hållbara reformer och investeringar, i synnerhet för att främja den gröna och den digitala omställningen och göra medlemsstaternas ekonomier mer resilienta. Den bidrar också till att stärka de offentliga finanserna och stimulera tillväxt och sysselsättning på medellång och lång sikt, förbättra den territoriella sammanhållningen inom EU och stödja det fortsatta genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Det högsta ekonomiska bidraget per medlemsstat inom ramen för faciliteten för

[1] EGT L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] EGT L 306, 23.11.2011, s. 25.
[3] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (EUT L 57, 18.2.2021, s. 17).

återhämtning och resiliens uppdaterades den 30 juni 2022, i enlighet med artikel 11.2 i förordning (EU) 2021/241.

(2) Den 22 november 2022 antog kommissionen 2023 års årliga översikt över hållbar tillväxt[4], vilket utgjorde starten på 2023 års europeiska planeringstermin. Den 23 mars 2023 godkände Europeiska rådet prioriteringarna i översikten kring de fyra principerna för konkurrenskraftig hållbarhet. Den 22 november 2022 antog kommissionen, på grundval av förordning (EU) nr 1176/2011 även 2023 års rapport om förvarningsmekanismen, enligt vilken Nederländerna var en av de medlemsstater som kunde påverkas eller riskerade att påverkas av obalanser och skulle bli föremål för en fördjupad granskning. Samma dag antog kommissionen också ett yttrande om Nederländernas utkast till budgetplan för 2023. Kommissionen antog också en rekommendation till rådets rekommendation om den ekonomiska politiken i euroområdet, som rådet antog den 16 maj 2023, liksom förslaget till 2023 års gemensamma sysselsättningsrapport med en analys av genomförandet av riktlinjerna för sysselsättningspolitiken och principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter, som rådet antog den 13 mars 2023.

(3) EU:s ekonomier uppvisar visserligen en anmärkningsvärd resiliens, men den geopolitiska situationen har fortfarande en negativ påverkan. EU står fullt solidariskt med Ukraina och därmed är EU:s ekonomiska och sociala agenda inriktad på att på kort sikt minska de negativa effekterna av energichocker, både för utsatta hushåll och företag, och på att på medellång sikt fortsätta satsningarna på den gröna och den digitala omställningen, stödja en hållbar tillväxt för alla, skydda makroekonomisk stabilitet och öka resiliensen. Den är också starkt inriktad på att öka EU:s konkurrenskraft och produktivitet.

(4) Den 1 februari 2023 lade kommissionen fram meddelandet *En industriplan i den gröna given för nettonollåldern*[5] för att öka konkurrenskraften för EU:s nettonollindustri och stödja en snabb omställning till klimatneutralitet. Planen kompletterar de pågående insatserna inom ramen för den europeiska gröna given och REPowerEU. Planen ska skapa bättre förutsättningar för att utöka EU:s tillverkningskapacitet vad gäller den nettonollteknik och de nettonollprodukter som behövs för att EU:s ambitiösa klimatmål ska uppnås, och även att säkerställa tillgång till relevanta kritiska råvaror, bland annat genom att diversifiera anskaffningen, exploatera geologiska resurser på lämpligt sätt i medlemsstaterna och maximera återvinningen av råvaror. Planen bygger på fyra pelare: ett förutsebart och förenklat regelverk, snabbare tillgång till finansiering, ökad kompetens och öppen handel för resilienta leveranskedjor. Den 16 mars 2023 lade kommissionen också fram meddelandet *EU:s konkurrenskraft på lång sikt, efter 2030*[6], som är uppbyggt kring nio ömsesidigt förstärkande faktorer med målet att arbeta för ett tillväxtfrämjande regelverk. I meddelandet fastställs politiska prioriteringar i syfte att aktivt säkerställa strukturella förbättringar, välfokuserade investeringar och regleringsåtgärder för EU:s och dess medlemsstaters konkurrenskraft på lång sikt. Rekommendationerna nedan bidrar till att hantera dessa prioriteringar.

(5) Europeiska planeringsterminen 2023 fortsätter att utvecklas i takt med genomförandet av faciliteten för återhämtning och resiliens. Ett fullständigt genomförande av

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

återhämtnings- och resiliensplanerna är fortfarande viktigt för att de politiska prioriteringarna inom ramen för den europeiska planeringsterminen ska ge resultat, eftersom planerna behandlar alla eller en betydande del av de relevanta landsspecifika rekommendationer som utfärdats på senare år. De landsspecifika rekommendationerna från 2019, 2020 och 2022 är dessutom lika relevanta för återhämtnings- och resiliensplaner som granskats, uppdaterats eller ändrats i enlighet med artiklarna 14, 18 och 21 i förordning (EU) 2021/241.

(6) REPowerEU-förordningen[7] antogs den 27 februari 2023 och målet är att snabbt fasa ut EU:s beroende av import av ryska fossila bränslen. Detta kommer att bidra till energitrygghet och diversifiering av EU:s energiförsörjning, samtidigt som användningen av förnybar energi, energilagringskapaciteten och energieffektiviteten ökar. Med förordningen får medlemsstaterna möjlighet att lägga till ett nytt REPowerEU-kapitel i sina nationella återhämtnings- och resiliensplaner för att på så sätt finansiera viktiga reformer och investeringar som ska bidra till att målen för REPowerEU uppnås. Dessa kommer också att bidra till att öka konkurrenskraften för EU:s nettonollindustri enligt vad som anges i industriplanen i den gröna given för nettonollåldern, och till att hantera de energirelaterade landsspecifika rekommendationer som utfärdats till medlemsstaterna 2022 och, i förekommande fall, 2023. Med REPowerEU-förordningen införs en ny kategori icke återbetalningspliktigt ekonomiskt stöd som görs tillgängligt för medlemsstaterna för att de ska kunna finansiera nya energirelaterade reformer och investeringar inom ramen för sina återhämtnings- och resiliensplaner.

(7) Den 8 mars 2023 antog kommissionen ett meddelande med finanspolitisk vägledning för 2024. Det syftar till att stödja utarbetandet av medlemsstaternas stabilitets- och konvergensprogram och därigenom stärka samordningen av politiken[8]. Kommissionen erinrade om att stabilitets- och tillväxtpaktens allmänna undantagsklausul kommer att avaktiveras i slutet av 2023, och efterlyste en finanspolitik under 2023–2024 som säkerställer en hållbar skuldsättning på medellång sikt och ökar den potentiella tillväxten på ett hållbart sätt. Medlemsstaterna uppmanades att i sina stabilitets- och konvergensprogram för 2023 ange hur deras finanspolitiska planer kommer att säkerställa att referensvärdet för underskottet på 3 % av BNP respekteras liksom en realistisk och kontinuerlig skuldminskning, eller att skulden ligger kvar på försiktiga nivåer på medellång sikt. Kommissionen uppmanade medlemsstaterna att fasa ut de nationella finanspolitiska åtgärder som införts för att skydda hushåll och företag mot energiprischocker, med början med de minst riktade åtgärderna. Kommissionen angav att om det skulle behövas en förlängning av stödåtgärderna på grund av ett förnyat energipristryck bör medlemsstaterna, i högre grad än vad som gjorts tidigare, rikta sådana åtgärder till utsatta hushåll och företag. Kommissionen föreslog att de finanspolitiska rekommendationerna skulle kvantifieras och differentieras och formuleras utifrån primära nettoutgifter så som föreslagits i dess meddelande om riktlinjer för en reform av EU:s ramverk för ekonomisk styrning[9]. Alla medlemsstater rekommenderades att fortsätta att skydda nationellt finansierade investeringar och säkerställa att faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel används

[7] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/435 av den 27 februari 2023 om ändring av förordning (EU) 2021/241 vad gäller REPowerEU-kapitel i planer för återhämtning och resiliens och om ändring av förordningarna (EU) nr 1303/2013, (EU) 2021/1060 och (EU) 2021/1755 samt direktiv 2003/87/EG (EUT L 63, 28.2.2023, s. 1).

[8] COM(2023) 141 final.

[9] COM(2022) 583 final.

på ett ändamålsenligt sätt, särskilt mot bakgrund av målen för den gröna och den digitala omställningen och resiliensen. Kommissionen angav att den kommer att föreslå rådet att inleda underskottsbaserade förfaranden vid alltför stora underskott under våren 2024 på grundval av utfallet för 2023, i enlighet med gällande lagstiftning.

(8) Den 26 april 2023 lade kommissionen fram lagstiftningsförslag för att genomföra en omfattande reform av EU:s regler för ekonomisk styrning. Huvudsyftet med förslagen är att säkerställa en mer hållbar offentlig skuldsättning och att främja en hållbar och inkluderande tillväxt i alla medlemsstater genom reformer och investeringar. Förslagen syftar till att ge medlemsstaterna mer kontroll över utformningen av sina medelfristiga planer och samtidigt införa en striktare ordning för efterlevnadskontrollen för att se till att medlemsstaterna verkligen fullgör de åtaganden som de gjort i sina medelfristiga finans- och strukturpolitiska planer. Målet är att slutföra lagstiftningsarbetet 2023.

(9) Den 8 juli 2022 lämnade Nederländerna in sin nationella återhämtnings- och resiliensplan till kommissionen i enlighet med artikel 18.1 i förordning (EU) 2021/241. Kommissionen har med stöd av artikel 19 i förordning (EU) 2021/241 bedömt återhämtnings- och resiliensplanens relevans, ändamålsenlighet, effektivitet och enhetlighet i enlighet med bedömningsriktlinjerna i bilaga V till den förordningen. Den 4 oktober 2022 antog rådet sitt beslut om godkännande av bedömningen av återhämtnings- och resiliensplanen för Nederländerna[10]. Delutbetalningarna ska verkställas på villkor att kommissionen fattar ett beslut i enlighet med artikel 24.5 i förordning (EU) 2021/241 om att Nederländerna på ett tillfredsställande sätt har uppnått de relevanta delmål och mål som angetts i rådets genomförandebeslut. För att delmålen och målen ska anses ha uppnåtts på ett tillfredsställande sätt får delmål och mål som tidigare uppnåtts inte ha upphävts.

(10) Den 28 april 2023 lämnade Nederländerna in sitt nationella reformprogram för 2023, och den 28 april 2023 lämnade landet in sitt stabilitetsprogram för 2023 i enlighet med artikel 4.1 i förordning (EG) nr 1466/97. De båda programmen har bedömts samtidigt för att deras inbördes kopplingar ska kunna beaktas. I enlighet med artikel 27 i förordning (EU) 2021/241 ska Nederländernas halvårsvisa rapporter om framstegen avseende målen i återhämtnings- och resiliensplanen också återspeglas i 2023 års nationella reformprogram.

(11) Kommissionen offentliggjorde 2023 års landsrapport för Nederländerna[11] den 24 maj 2023. Rapporten innehöll en bedömning av hur väl Nederländerna hade lyckats med de relevanta landsspecifika rekommendationer som rådet antog mellan 2019 och 2022, och en utvärdering av landets genomförande av återhämtnings- och resiliensplanen. Utifrån denna analys konstaterades i landsrapporten brister i fråga om de utmaningar som inte eller endast delvis hade åtgärdats genom återhämtnings- och resiliensplanen, och även nya och framväxande utmaningar. I landsrapporten behandlades också Nederländernas framsteg avseende genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter och med att uppnå EU:s överordnade mål för sysselsättning, kompetens och fattigdomsbekämpning, och även framstegen med att uppnå FN:s mål för hållbar utveckling.

---

[10] Rådets genomförandebeslut av den 4 oktober 2022 om godkännande av bedömningen av Nederländernas återhämtnings- och resiliensplan (ST 12275//22; ST 12275//22 ADD 1).

[11] SWD(2023) 619 final.

(12) Kommissionen har gjort en fördjupad granskning av Nederländerna enligt artikel 5 i förordning (EU) nr 1176/2011 och offentliggjorde resultatet den 24 maj 2023[12]. Kommissionen drog slutsatsen att Nederländerna har makroekonomiska obalanser. Trots vissa tecken på en minskning finns det fortfarande sårbarheter som har gränsöverskridande betydelse, framför allt när det gäller den höga privata skuldsättningen och det stora överskottet i bytesbalansen. Trots färska revideringar av datan är överskottet i bytesbalansen liksom den privata skuldsättningen höga med internationella mått mätt och ligger med råge över fundamenta för ekonomin. Det stora överskottet i bytesbalansen minskade 2022 på grund av försämrade handelsvillkor, vilket ökade bytesbalansen i fasta priser, och på grund av ett ökat underskott i primärinkomsterna. I takt med att handelsvillkoren förbättras förväntas överskottet öka betydligt igen under 2023 och stabiliseras under 2024. Begränsade politiska framsteg har gjorts, men mer måste göras för att minska investeringshindren. Skuldsättningen bland de icke-finansiella bolagen och hushållen ligger kvar på en hög nivå. Detta är särskilt oroväckande när det gäller hushållen, eftersom riskerna förstärks av den höga och stigande övervärderingen av bostadspriserna. Under de kommande åren förväntas skuldsättningen fortsätta att minska långsamt. Trots att bostadspriserna har sjunkit en aning består trycket på bostadsmarknaden, främst på grund av att nyproduktionen fortfarande understiger regeringens mål. Det skuldfinansierade bostadsägandet subventioneras fortfarande genom förmånlig beskattning, samtidigt som de politiska åtgärderna för den privata hyresmarknaden riskerar att undergräva dess utveckling.

(13) På grundval av uppgifter som validerats av Eurostat[13] gick Nederländernas saldo i de offentliga finanserna från ett underskott på 2,4 % av BNP 2021 till en balanserad budget 2022. Samtidigt sjönk den offentliga bruttoskulden från 52,5 % av BNP i slutet av 2021 till 51,0 % i början av 2022.

(14) Saldot i de offentliga finanserna har påverkats av de åtgärder som antagits för att lindra de ekonomiska och sociala effekterna av de stigande energipriserna. Under 2022 omfattade dessa inkomstminskande åtgärder en sänkning av momsen på energi och punktskatten på bensin och diesel. De utgiftsökande åtgärderna omfattade ett elstöd för månaderna november och december samt stöd till låginkomsthushåll med höga energiräkningar. Kostnaden för dessa åtgärder kompenserades delvis av nya skatter på exceptionella vinster för företag som producerar och levererar energi, nämligen ett solidaritetsbidrag med tillämpning av rådets förordning (EU) 2022/1854 på 33 %. Kommissionen beräknar att nettobudgetkostnaden för dessa åtgärder uppgick till 0,6 % av BNP 2022. Saldot i de offentliga finanserna har även påverkats av budgetkostnaden för det tillfälliga skyddet av personer som fördrivits från Ukraina, vilken uppskattas till 0,1 % av BNP 2022. Samtidigt sjönk den beräknade kostnaden för de tillfälliga åtgärderna i samband med covid-19-pandemin till 0,3 % av BNP 2022, från 1,8 % 2021.

(15) Den 18 juni 2021 rekommenderade rådet Nederländerna[14] att under 2022 upprätthålla en stödjande finanspolitisk inriktning, inbegripet den impuls som ges genom faciliteten för återhämtning och resiliens, samt att upprätthålla nationellt finansierade investeringar.

---

12 SWD(2023) 640 final.

13 Eurostat, Euro Indicators, 47/2023, 21.4.2023

14 Rådets rekommendation av den 18 juni 2021 med avgivande av rådets yttrande om Nederländernas stabilitetsprogram 2021, EUT C 304, 29.07.2021, s. 88.

(16) Enligt kommissionens beräkningar var den finanspolitiska inriktningen[15] 2022 stödjande med –0,5 % av BNP och uppfyllde därmed rådets rekommendationer. Som rekommenderades av rådet fortsatte Nederländerna att stödja återhämtningen genom investeringar med stöd av faciliteten för återhämtning och resiliens. De utgifter som finansierades av bidrag från faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel uppgick till 0,2 % av BNP 2022 (0,2 % av BNP 2021). Nationellt finansierade investeringar gav ett kontraktivt bidrag på 0,1 procentenheter till den finanspolitiska inriktningen[16]. Nederländerna upprätthöll därmed inte sina nationellt finansierade investeringar, vilket inte är i linje med rådets rekommendation. Samtidigt gav ökningen av nationellt finansierade primära löpande utgifter (nya åtgärder på inkomstsidan ej inräknade) ett expansivt bidrag på 0,4 procentenheter till den finanspolitiska inriktningen. Nederländerna höll därmed ökningen av nationellt finansierade löpande utgifter under tillräcklig kontroll.

(17) Det makroekonomiska scenario som ligger till grund för budgetprognoserna i stabilitetsprogrammet är realistiskt. Regeringen beräknar att BNP i fasta priser kommer att växa med 1,6 % 2023 och 1,4 % 2024. Som jämförelse förutses i kommissionens vårprognos 2023 en något högre real BNP-tillväxt på 1,8 % 2023 och en något lägre tillväxt på 1,2 % 2024. Detta beror främst på små skillnader i prognosen för inhemsk efterfrågan under de båda åren.

(18) I sitt stabilitetsprogram för 2023 förväntar regeringen sig att underskottet i de offentliga finanserna kommer att öka till 3,0 % av BNP 2023. Ökningen under 2023 återspeglar framför allt kostnaden för energipaketet, stigande ränteutgifter och ytterligare utgiftsplaner för de samhällsrelaterade utmaningarna, däribland den gröna omställningen, begränsningen av alltför stora kvävedepositioner, utbildningsverksamheten och tillgången till bostäder. Enligt programmet förväntas den offentliga skuldkvoten minska från 49,3 % i slutet av 2022 till 48,4 % i slutet av 2023. I kommissionens vårprognos 2023 förutses ett offentligt underskott på 2,1 % av BNP för 2023. Detta är mindre än det underskott som förutses i stabilitetsprogrammet, vilket främst beror på att resultatet för saldot i de offentliga finanserna 2022 blev bättre än vad som antogs i stabilitetsprogrammet. I kommissionens vårprognos 2023 förväntas en högre offentlig skuldkvot på 49,3 % i slutet av 2023. Skillnaden beror på det faktum att resultatet för 2022 blev högre än vad som antogs i stabilitetsprogrammet som en följd av en hög stock-/flödesjustering 2022.

(19) Saldot i de offentliga finanserna 2023 kommer enligt prognosen att fortsätta att påverkas av de finanspolitiska åtgärder som antagits för att lindra de ekonomiska och sociala effekterna av de stigande energipriserna. Detta gäller både åtgärder som har förlängts efter 2022 (framför allt sänkningen av punktskatten på bensin och diesel och stödet till låginkomsthushåll) och nya åtgärder som ett pristak på el och gas och stödprogrammet för energiintensiva små och medelstora företag. Stödåtgärdernas budgetkostnad netto beräknas i kommissionens vårprognos 2023 till 1,1 % av BNP 2023[17]. Merparten av åtgärderna för 2023 förefaller inte vara inriktade på de mest

[15] Den finanspolitiska inriktningen mäts som förändringen i primära utgifter (diskretionära inkomståtgärder ej inräknade), exklusive covid-19-relaterade tillfälliga krisåtgärder, men inbegripet utgifter som finansieras genom icke återbetalningspliktigt stöd (bidrag) från faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel, i förhållande till den potentiella tillväxten på medellång sikt. Mer information finns i ruta 1 i tabellerna över finanspolitisk statistik.

[16] Övriga nationellt finansierade kapitalutgifter gav ett expansivt bidrag på 0,2 procentenheter av BNP.

[17] Siffran motsvarar den årliga budgetkostnaden för dessa åtgärder, inbegripet löpande inkomster och utgifter, samt åtgärder avseende kapitalutgifter i förekommande fall.

utsatta hushållen eller företagen, och de bevarar inte prissignalen för att minska energiefterfrågan och öka energieffektiviteten. Som en följd av detta beräknas omfattningen av de riktade stödåtgärder som ska beaktas vid bedömningen av efterlevnaden av rekommendationen för 2023 i kommissionens vårprognos 2023 till 0,5 % av BNP 2023 (jämfört med 0,1 % av BNP 2022). Budgetkostnaden för det tillfälliga skyddet av personer som fördrivits från Ukraina förväntas ligga kvar på samma nivå som 2022.

(20) Den 12 juli 2022 rekommenderade rådet[18] att Nederländerna skulle vidta åtgärder för att under 2023 säkerställa att ökningen av de nationellt finansierade primära löpande utgifterna är i linje med en neutral inriktning på politiken[19], med beaktande av ett fortsatt tillfälligt och riktat stöd till de hushåll och företag som drabbas hårdast av de höjda energipriserna och till personer som flytt från Ukraina. Nederländerna bör vara redo att anpassa de löpande utgifterna efter den föränderliga situationen. Nederländerna rekommenderades även öka de offentliga investeringarna för den gröna och den digitala omställningen och för energitrygghet med beaktande av REPowerEU-initiativet, inbegripet med hjälp av faciliteten för återhämtning och resiliens och andra unionsmedel.

(21) I sin vårprognos 2023 förutser kommissionen en expansiv inriktning på finanspolitiken (–1,1 % av BNP) under 2023, i ett läge med hög inflation. Detta följer på en expansiv inriktning på finanspolitiken 2022 (–0,5 % av BNP). Ökningen av nationellt finansierade primära löpande utgifter (diskretionära åtgärder på inkomstsidan ej inräknade) under 2023 beräknas ge ett expansivt bidrag på 0,9 % av BNP till den finanspolitiska inriktningen. Detta omfattar den ökade kostnaden för de riktade stödåtgärderna till de hushåll och företag som drabbas hårdast av höjda energipriser med 0,4 % av BNP. Det expansiva bidraget från nationellt finansierade primära löpande nettoutgifter beror därför endast delvis på det riktade stödet till de hushåll och företag som är mest utsatta för höjda energipriser och till personer som flytt från Ukraina. Den expansiva ökningen av nationellt finansierade primära löpande utgifter (diskretionära åtgärder på inkomstsidan ej inräknade) beror även på oriktade energiåtgärder, permanenta höjningar av löner i den offentliga sektorn och sociala förmåner samt högre utgifter inom hälso- och sjukvården. Sammantaget är den förväntade ökningen av nationellt finansierade primära löpande utgifter inte i linje med rådets rekommendation. De utgifter som finansierades genom bidrag från faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel uppgick till 0,2 % av BNP 2023, medan nationellt finansierade investeringar gav ett neutralt bidrag till den finanspolitiska inriktningen på 0,0 procentenheter. Nederländerna planerar därför att finansiera ytterligare investeringar genom faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel. Landet förväntas även upprätthålla sina nationellt finansierade investeringar[20]. Planerna inbegriper offentliga investeringar för den gröna och den digitala omställningen och för energitryggheten, däribland investeringar i och underlättande av utvecklingen av vindkraftparker till havs, incitament till användning

[18] Rådets rekommendation av den 12 juli 2022 om Nederländernas ekonomiska politik med avgivande av rådets yttrande om Nederländernas stabilitetsprogram 2022, EUT C 334, 1.9.2022, s. 154.

[19] Enligt kommissionens vårprognos 2023 beräknas Nederländernas potentiella produktionstillväxt på medellång sikt (10-årigt genomsnitt), vilken används för att mäta den finanspolitiska inriktningen, uppgå till 7,9 % i nominella termer.

[20] Bidraget från andra nationellt finansierade kapitalutgifter beräknas ge ett expansivt bidrag på –0,2 procentenheter av BNP.

av vätgas och förbättring av studenters digitala kompetens, vilket delvis finansieras genom faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel.

(22) Enligt stabilitetsprogrammet förväntas underskottet i de offentliga finanserna minska till 2,6 % av BNP 2024. Minskningen under 2024 återspeglar främst avvecklingen av energiåtgärder. Enligt programmet förväntas den offentliga skuldkvoten öka till 48,7 % i slutet av 2024. Baserat på de politiska åtgärder som var kända vid stoppdatumet för prognosen räknar kommissionen i sin vårprognos 2023 med ett offentligt underskott på 1,7 % av BNP 2024. Detta är lägre än det underskott som förväntas i programmet, främst tack vare baseffekten av den lägre förväntade skuldkvoten 2023. I kommissionens vårprognos 2023 förväntas en liknande offentlig skuldkvot på 48,8 % i slutet av 2024.

(23) Enligt stabilitetsprogrammet ska alla energistödåtgärder fasas ut under 2024. Kommissionen utgår också från att energistödåtgärderna kommer att vara helt utfasade 2024. Detta bygger på antagandet att energipriserna inte kommer att höjas på nytt.

(24) I rådets förordning (EG) nr 1466/97 uppmanas till en årlig förbättring av det strukturella budgetsaldot för att uppnå det medelfristiga målet med 0,5 % av BNP som ett riktvärde[21]. Med tanke på övervägandena kring de offentliga finansernas hållbarhet[22] skulle en förbättring av det strukturella saldot med minst 0,3 % av BNP vara lämplig för 2024. För att säkerställa en sådan förbättring bör ökningen av nationellt finansierade primära löpande nettoutgifter[23] under 2024 inte överstiga 3,5 %, så som framgår av denna rekommendation. Samtidigt bör de återstående energistödåtgärderna (vilka kommissionen uppskattar till 1,1 % av BNP 2023) avvecklas i den utsträckning utvecklingen på energimarknaden tillåter det och med början från de minst riktade. Besparingarna bör användas för att minska det offentliga underskottet. Kommissionen uppskattar att detta skulle leda till en ökning av primära nettoutgifter som understiger den högsta rekommenderade nivån för 2024. Enligt kommissionens vårprognos 2023 är ökningen av nationellt finansierade primära löpande nettoutgifter under 2023 emellertid inte i linje med rådets rekommendation. Om detta bekräftas skulle en mindre ökning av primära nettoutgifter under 2024 vara lämplig.

(25) I kommissionens vårprognos 2023 förväntas, med antagande av en oförändrad politik, att de nationellt finansierade primära nettoutgifterna kommer att öka med 1,7 % under 2024, vilket är lägre än den rekommenderade tillväxtnivån. Den justering som förväntas i kommissionens prognos är i linje med besparingarna efter en fullständig avveckling av energistödåtgärderna.

(26) Enligt programmet förväntas de offentliga investeringarna öka från 3,4 % av BNP 2023 till 3,5 % av BNP 2024. Den högre investeringsnivån återspeglar utökningen av

---

21 Se artikel 5 i rådets förordning (EG) nr 1466/97, vilken även omfattar krav på en justering med mer än 0,5 % av BNP för medlemsstater som har en skuldnivå som överstiger 60 % av BNP eller står inför betydande risker när det gäller den totala hållbara skuldsättningen.

22 Kommissionen gjorde uppskattningen att Nederländerna skulle behöva en genomsnittlig årlig ökning av det strukturella primärsaldot som andel av BNP med 0,35 procentenheter för att uppnå en rimlig skuldminskning eller för att säkerställa att den offentliga skulden hålls på aktsamma nivåer på medellång sikt. Denna uppskattning utgick från kommissionens höstprognos 2022. Utgångspunkten för uppskattningen var prognosen för det offentliga underskottet och den offentliga skulden 2024, vilken byggde på antagandet att energistödåtgärderna kommer att avvecklas under 2024.

23 Primära nettoutgifter definieras som nationellt finansierade utgifter exklusive diskretionära åtgärder på inkomstsidan och exklusive ränteutgifter samt utgifter för konjunkturarbetslöshet.

de nationellt finansierade investeringarna och de investeringar som finansieras av EU, dvs. genom faciliteten för återhämtning och resiliens. I programmet hänvisas till reformer och investeringar som förväntas bidra till den finanspolitiska hållbarheten och en hållbar och inkluderande tillväxt. Detta inbegriper reformer och investeringar på områdena utbildning, forskning och utveckling, arbetsmarknad och den gröna och den digitala omställningen, vilka också ingår i återhämtnings- och resiliensplanen.

(27) I stabilitetsprogrammet beskrivs en finanspolitisk kurs på medellång sikt fram till 2027. Enligt programmet förväntas underskottet i de offentliga finanserna öka till 2,8 % av BNP 2026 och 3,2 % av BNP 2027. Underskottet i de offentliga finanserna planeras därmed ligga kvar under 3 % av BNP fram till 2026 och öka till över 3 % av BNP 2027. Enligt programmet förväntas den offentliga skuldkvoten öka från 48,7 % i slutet av 2024 till 52,7 % i slutet av 2027.

(28) De senaste årens snabbt stigande bostadspriser har lett till en övervärderad bostadsmarknad. Åtstramningen av de finansiella villkoren gjorde emellertid att bostadsmarknaden nådde en vändpunkt i mitten av 2022, varefter bostadspriserna började sjunka i takt med stigande bolåneräntor. Bolåneskulderna i förhållande till BNP är fortfarande höga i Nederländerna med internationella mått mätt. Detta beror framför allt på relativt höga gränser för lån (belåningsgrad) och betydande skattelättnader för räntebetalningar på bolån. Även om avdragsrätten för bolåneräntor gradvis har minskat är den fortfarande hög. Detta leder till en hög skuldsättning som gör att hushållen är sårbara för ekonomiska chocker, vilket är särskilt relevant nu när risken för bostadspriskorrigeringar har ökat. Samtidigt är den privata hyresmarknaden relativt liten, vilket gör att det finns få ekonomiskt överkomliga och tillgängliga alternativ till att köpa bostad. Bristen på hyresbostäder till rimliga priser begränsar även arbetskraftens rörlighet. Genom att undanröja de hinder som för närvarande försvårar investeringar, däribland inom bostadsbyggandet, skulle regeringen kunna genomföra sina planer på ett ökat utbud av bostäder och därmed bidra till såväl en extern ombalansering som en bättre fungerande bostadsmarknad.

(29) I enlighet med artikel 19.3 b i förordning (EU) 2021/241 och kriterium 2.2 i bilaga V till samma förordning ska återhämtnings- och resiliensplanen omfatta ett stort antal ömsesidigt förstärkande reformer och investeringar som ska vara genomförda senast 2026. Nederländernas återhämtnings- och resiliensplan antogs inte förrän 2022, men genomförandet av planen är redan på god väg. Ett snabbt slutförande av förhandlingarna om den operativa överenskommelsen kommer att bidra till genomförandet av planen och är nödvändigt för inlämningen av den första ansökan om utbetalning, vilken förväntas i slutet av 2023. Genomförandet pågår för närvarande, och risken för att medlen inte utnyttjas förefaller vara begränsad med tanke på de relativt små ekonomiska anslagen. Utarbetandet av ett REPowerEU-kapitel pågår för närvarande. Ett snabbt införande av det nya REPowerEU-kapitlet i återhämtnings- och resiliensplanen kommer att göra det möjligt att finansiera ytterligare reformer och investeringar till stöd för Nederländernas strategiska mål på energiområdet och för den gröna omställningen. Det systematiska och effektiva deltagandet av lokala och regionala myndigheter, arbetsmarknadens parter och andra relevanta berörda parter är fortsatt viktigt för att genomförandet av återhämtnings- och resiliensplanen ska lyckas, liksom annan ekonomisk politik och sysselsättningspolitik utanför planen, för att säkerställa att fler känner ett egenansvar för den övergripande politiska agendan.

(30) Kommissionen godkände alla Nederländernas sammanhållningspolitiska programdokument 2022. Det är viktigt att gå vidare med ett snabbt genomförande av de sammanhållningspolitiska programmen i komplementaritet och synergi med

återhämtnings- och resiliensplanen, inbegripet REPowerEU-kapitlet, om den gröna och den digitala omställningen ska lyckas, den ekonomiska och sociala resiliensen öka och en balanserad territoriell utveckling uppnås i Nederländerna.

(31) Utöver de ekonomiska och sociala utmaningar som tas upp i återhämtnings- och resiliensplanen står Nederländerna inför ytterligare utmaningar när det gäller segmenteringen av arbetsmarknaden, arbetskrafts- och kompetensbristen, beroendet av fossila bränslen och de alltför stora kvävedepositionernas.

(32) Andelen flexibla anställningsförhållanden på arbetsmarknaden (både arbetstagare med flexibla eller tillfälliga anställningar och egenföretagare utan anställda) är fortfarande hög i Nederländerna. Detta tyder på att det finns en ökad risk för segmentering av arbetsmarknaden med särskilt snedvridande effekter i dess utkant, vilket kan leda till ojämlika möjligheter och försämrad produktivitet. En viss grad av flexibilitet på arbetsmarknaden kan bidra till att öka ekonomins anpassningsförmåga och även till att tillgodose individuella önskemål på ett bättre sätt. Den utbredda användningen av flexibla anställningsformer kan emellertid ha negativa effekter för arbetstagarna och för ekonomin i stort. Det kan till exempel vara svårt för arbetstagare med flexibel anställning att delta i utbildning och livslångt lärande, vilket i sin tur minskar investeringarna i kompetens. I samarbete med arbetsmarknadens parter har den nederländska regeringen för avsikt att minska skillnaderna mellan permanenta och flexibla arbetsformer. I planerna ingår att avskaffa nolltimmarsavtal och ersätta så kallade behovsanställningar i deras nuvarande form med en ny typ av anställningsavtal som ger arbetstagarna större inkomsttrygghet samt att öka anställningstryggheten för arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag. Ett skyndsamt genomförande av dessa planer är viktigt för att säkerställa att valet av en viss typ av anställningsavtal utgår från jobbspecifika behov eller arbetstagarnas önskemål, för att förbättra anställningsvillkoren och den sociala ställningen för personer med flexibel anställning och för att minska segmenteringen av arbetsmarknaden.

(33) Arbetskrafts- och kompetensbristen var påtaglig på den nederländska arbetsmarknaden redan före covid-19-pandemin, men har förvärrats i många branscher sedan dess. De strukturella brister som redan före pandemin förekom i branscher som it, hälso- och sjukvård, utbildning och teknik förväntas bestå, delvis på grund av den demografiska utvecklingen. Trots att det totala arbetskraftsdeltagandet är högt har Nederländerna fortfarande outnyttjade arbetskraftsresurser, däribland när det gäller personer med migrantbakgrund och deltidsarbetande. Arbetstagare som har ett deltidsjobb väljer sällan att gå upp i arbetstid. Detta kan delvis förklaras med de höga marginalskatterna, förpliktelser (eller förväntningen om framtida förpliktelser) i samband med informell vård av barn eller andra familjemedlemmar och/eller arbetets kvalitet och balansen mellan arbete och privatliv. För att minska arbetskrafts- och kompetensbristen är det nödvändigt att tillämpa ett övergripande tillvägagångssätt, samtidigt som hänsyn tas till branschspecifika behov och hinder samt produktivitetshöjande investeringar. En kombination av politiska åtgärder skulle kunna övervägas för att bekämpa arbetskrafts- och kompetensbristen. Dessa åtgärder kan omfatta att i) ytterligare minska marginalskattesatsen och/eller öka öppenheten kring de marginalskatter som enskilda personer måste betala, ii) höja lönerna i branscher med strukturell brist, särskilt de som har många offentliga och halvoffentliga arbetsgivare, iii) främja arbetets kvalitet och balansen mellan arbete och privatliv, iv) förbättra karriärrådgivningen, och v) öka tillgången till överkomlig barnomsorg av hög kvalitet. Dessutom skulle ökade möjligheter till vidareutbildning eller kompetensutveckling via riktade och skräddarsydda insatser, särskilt för personer som står utanför eller i

utkanten av arbetsmarknaden, bidra till att minska arbetskrafts- och kompetensbristen och förbättra de sociala resultaten.

(34) Även om Nederländerna har vidtagit åtgärder för att minska sitt beroende av fossila bränslen från Ryssland utgör olja och naturgas 38 % respektive 41 % av landets energimix, vilket gör den nederländska ekonomin sårbar för den globala prisutvecklingen. Ytterligare satsningar krävs om Nederländerna ska kunna nå EU:s mål för förnybar energi för 2030. Trots ökade satsningar på att installera ytterligare kapacitet för förnybar energi uppgick andelen förnybara källor i den slutliga energianvändningen till endast 13,0 % under 2021, vilket är lägre än det politiskt överenskomna målet på EU-nivå och EU-genomsnittet på 21,8 %. Som en följd av detta är Nederländerna fortfarande en av de medlemsstater som uppvisar sämst resultat när det gäller andelen förnybar energi i den slutliga energianvändningen (brutto), och skillnaden mellan andelen 2021 och målen för 2030 tillhör de största i EU. En utbyggnad av elnätet, både för överföring och distribution, är avgörande för att påskynda användningen av både landbaserad och havsbaserad infrastruktur för förnybar energi. På grund av den ständigt ökande belastningen på elnätet är nätoperatörerna ofta tvingade att avvisa begäranden om åtkomst till nätet från nya elproducenter och konsumenter. Gasanvändningen i bostadshus står för omkring 25 % av den totala förbrukningen av naturgas i Nederländerna, och förbättringar av energieffektiviteten i byggnadsbeståndet (till exempel genom miniminormer för energiprestanda för att stimulera renoveringar och en strängare tillämpning av kraven för energiredovisning inom industrin) kan bidra stort till en ytterligare minskning av koldioxidutsläppen och beroendet av fossila bränslen. Nederländernas förbrukning av naturgas minskade med 29 % mellan augusti 2022 och mars 2023, jämfört med den genomsnittliga gasförbrukningen under samma period de föregående fem åren, vilket överstiger målet om en minskning på 15 %. Nederländerna uppmanas att fortsätta sina ansträngningar att tillfälligt minska efterfrågan på gas fram till den 31 mars 2024[24].

(35) (35) De negativa effekterna av alltför stora kvävedepositioner i Nederländernas naturområden, främst till följd av det intensiva jordbruket, har gjort att tillstånd för närvarande inte beviljas för vissa projekt med stora kväveutsläpp Detta gäller framför allt inom byggsektorn. Den nederländska regeringen har vidtagit åtgärder för att minska kvävedepositionerna, i först hand genom integrerade områdesprogram på provinsnivå. Ytterligare stöd behövs för att göra jordbruket mer hållbart och samtidigt bevara konkurrenskraften, till exempel genom att minska djurbesättningarna, påskynda omställningen till cirkulärt och/eller ekologiskt jordbruk samt främja digitalisering och innovation.

(36) Arbetskrafts- och kompetensbristen inom branscher och yrken som är avgörande för den gröna omställningen, däribland tillverkning, ibruktagande och underhåll av nettonollteknik, skapar flaskhalsar i omställningen mot en klimatneutral ekonomi. Utbildningssystem av hög kvalitet som tillgodoser föränderliga arbetsmarknadsbehov, och riktade kompetenshöjnings- och omskolningsåtgärder är viktiga för att minska kompetensbrister och främja inkludering och omfördelning på arbetsmarknaden. För att frigöra outnyttjad arbetskraft måste dessa åtgärder vara tillgängliga, framför allt för enskilda personer och i de sektorer och regioner som påverkas mest av den gröna omställningen. Under 2022 rapporterades arbetskraftsbrist i Nederländerna inom 108

[24] Rådets förordning (EU) 2022/1369

yrken som kräver särskilda färdigheter eller kunskaper för den gröna omställningen, däribland miljöskyddsinspektörer, isoleringsarbetare och byggnadstekniker.

(37) Mot bakgrund av kommissionens bedömning har rådet granskat stabilitetsprogrammet för 2023, och dess yttrande[25] återspeglas i rekommendation 1 nedan.

(38) Mot bakgrund av de nära kopplingarna mellan ekonomierna i medlemsstaterna i euroområdet och deras kollektiva bidrag till den ekonomiska och monetära unionens funktion rekommenderade rådet att euroområdets medlemsstater vidtar åtgärder, bland annat genom sina återhämtnings- och resiliensplaner, för att i) bevara en hållbar skuldsättning och undvika att öka aggregerad efterfrågan 2023, bättre rikta de finanspolitiska åtgärder som vidtas för att mildra effekterna av höga energipriser och överväga lämpliga sätt att avveckla stödet i takt med att energipristrycket minskar, ii) upprätthålla en hög nivå på offentliga investeringar och främja privata investeringar för att stödja den gröna och den digitala omställningen, iii) stödja en löneutveckling som mildrar effekten av den minskade köpkraften och samtidigt begränsar andrahandseffekterna på inflationen, och ytterligare förbättra den aktiva arbetsmarknadspolitiken och åtgärda kompetensbristen, iv) förbättra företagsklimatet och säkerställa att energistödet till företag blir kostnadseffektivt, tillfälligt, riktat till bärkraftiga företag och att det upprätthåller incitament för den gröna omställningen, och v) bevara den makroekonomiska stabiliteten och övervaka risker samtidigt som arbetet med att fullborda bankunionen fortsätter. För Nederländerna bidrar rekommendationerna 1, 2, 3 och 4 till genomförandet av den första, andra, tredje, fjärde och femte rekommendationen till euroområdet.

(39) Mot bakgrund av kommissionens fördjupade granskning och denna bedömning har rådet granskat det nationella reformprogrammet för 2023 och stabilitetsprogrammet för samma år. Dess rekommendationer i enlighet med artikel 6 i förordning (EU) nr 1176/2011 återspeglas i rekommendation 1 nedan. De politiska åtgärder som avses i rekommendation 1 bidrar till att hantera sårbarheter med avseende på den höga privata skuldsättningen och sårbarheter med koppling till det stora överskottet i bytesbalansen. Rekommendationerna 2 och 4 bidrar till genomförandet av rekommendation 1 i den mån den gäller högre investeringar. Rekommendation 1 bidrar både till att hantera obalanser och till att genomföra rekommendationen för euroområdet i enlighet med skäl 38.

HÄRIGENOM REKOMMENDERAS Nederländerna att 2023 och 2024 vidta följande åtgärder:

1. Avveckla de nuvarande energistödåtgärderna före utgången av 2023 och använda besparingarna till att minska det offentliga underskottet. Om förnyade energiprishöjningar kräver stödåtgärder bör man säkerställa att dessa är inriktade på att skydda utsatta hushåll och företag, är finanspolitiskt överkomliga och bevarar incitamenten till energibesparingar.

   Säkerställa en försiktig finanspolitik, framför allt genom att begränsa den nominella ökningen av nationellt finansierade primära nettoutgifter under 2024 till högst 3,5 %.

   Upprätthålla nationellt finansierade offentliga investeringar och säkerställa ett effektivt utnyttjande av bidragen från faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel, i synnerhet för att främja den gröna och den digitala omställningen.

[25] Enligt artiklarna 5.2 och 9.2 i rådets förordning (EG) nr 1466/97.

Fortsätta att även efter 2024 sträva efter en medelfristig finanspolitisk strategi med gradvis och hållbar konsolidering, i kombination med investeringar och reformer som gynnar en högre hållbar tillväxt, för att nå en återhållsam offentligfinansiell ställning på medellång sikt.

Minska hushållens skuldsättning och snedvridningarna på bostadsmarknaden. Stödja tillgången på bostäder till skäliga priser på den privata hyresmarknaden. Undanröja hinder som försvårar investeringar, däribland inom bostadsbyggandet.

2. Gå vidare med genomförandet av landets återhämtnings- och resiliensplan och slutföra REPowerEU-kapitlet för att snabbt påbörja dess genomförande. Gå vidare med det skyndsamma genomförandet av de sammanhållningspolitiska programmen i nära komplementaritet och synergi med återhämtnings- och resiliensplanen.

3. Begränsa incitamenten att använda flexibla eller tillfälliga anställningsavtal. Åtgärda den strukturella arbetskrafts- och kompetensbristen med hänsyn till branschspecifika behov, däribland genom att ta vara på underutnyttjad arbetskraftspotential och genom att öka möjligheterna till omskolning och kompetensutveckling, särskilt för personer som står utanför eller som befinner sig i utkanten av arbetsmarknaden.

4. Minska beroendet av fossila bränslen genom att påskynda utbyggnaden av förnybar energi, förbättra ramvillkoren för att stimulera investeringar i utbyggnaden av elnät för överföring och distribution samt utöka och påskynda energieffektivitetsåtgärder för att minska energiförbrukningen, särskilt i den bebyggda miljön. Stödja omställningen mot ett hållbart jordbruk. Öka de politiska insatserna i syfte att tillhandahålla och förvärva de färdigheter som krävs för den gröna omställningen.

Utfärdad i Bryssel den

På rådets vägnar
Ordförande